

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I

DERS NOTU

Konu	MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI VE DÖNEMİN GENEL TEKRARI				
Hafta	15	Dönem	GÜZ	Öğretim Elemanı	Öğr. Gör. Fatma ÇETİN

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI VE DÖNEMİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

1. MUDANYA MÜTAREKESİ

1.1. MUDANYA MÜTAREKESİNİN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

2. DÖNEMİN DEĞERLENDİRMESİ

1. MUDANYA MÜTAREKESİ

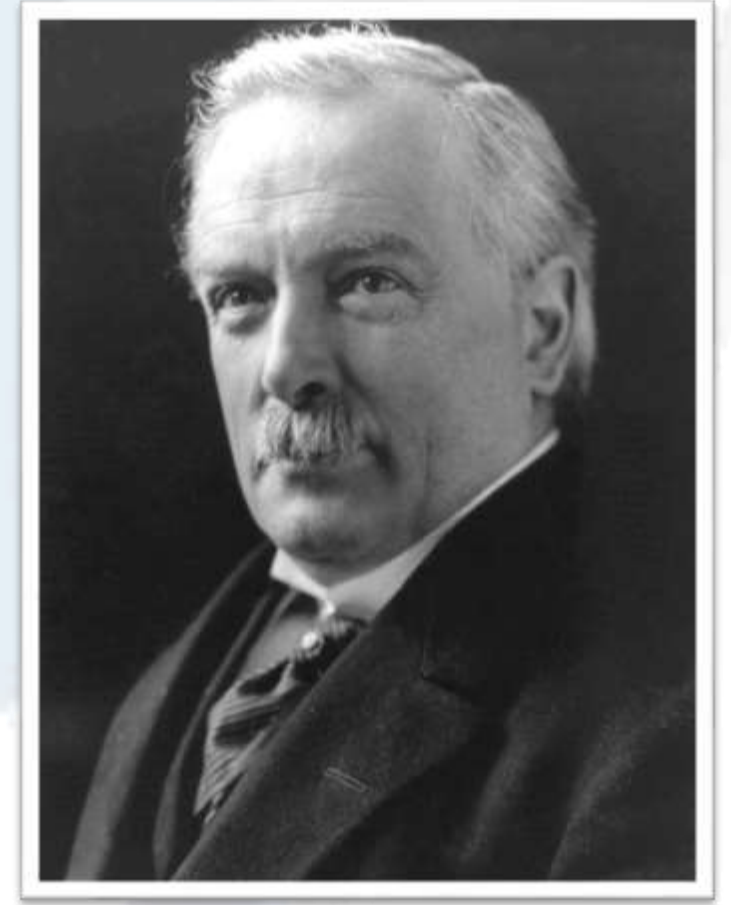
Anadolu topraklarının Yunan askerinden kurtarılmasından sonra kurtarılacak bölge Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlar olacaktır. Yeni hedef bütünü ile birlikte misak-ı millide ilan edilen toprakları işgalden kurtarmaktı. Türk ordusu, Batı Anadolu'da İzmir ve Bursa Yunan işgalinden kurtarıldıktan sonra, İngiliz işgalinde bulunan başkent İstanbul'a ve Yunan işgali devam eden Trakya üzerine yönelmiştir.

İngiliz Hükümeti 7 Eylül 1922'de İstanbul ve Çanakkale'nin savunulması kararını almıştır. 15 Eylül'de ise İngiltere aldığı bu karara binaen sömürgelerden yardım istemiş, öte yandan da Balkan ve Avrupalı Devletleri Türklere karşı ortak bir harekete davet etmiştir. Çünkü İngiltere Türklere boyun eğerse bunun İslam Dünyasında kendi aleyhinde bazı gelişmelere sebep olabileceğini düşünüyordu. Bu durum ise İngiltere'nin 1. Dünya Savaşı'ndaki kazanımlarının tehlikeye düşmesi demektir. Fakat ne var ki İngiltere umduğu yardımları müttefiklerinden, sömürgelerden ve Balkan devletlerinden bulamamıştır. Böylece tek başına Türkler ile savaşmaya da cesaret edememiştir. (Eyyupoğlu,2002, s.42)

Öte yandan Büyük Taarruzdan sonra Türk Ordusunun savaşlarda yorgun düşmesi, İngilizlere doğrudan başlatılacak bir savaşın başarısız ihtimalini düşündürmüştür. Bu sebeple Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları bundan sonra kurtarılacak toprakların diplomasi ile topraklarımıza katılmasını öncelikli tutmuştur. (Bayrakta,2009, s.139)

İngiltere Başkanı Lloyd George Türklerin İstanbul ve Çanakkale'ye doğru harekete geçmesinden endişelenmiş ve tarafsız bölge olarak adlandırdıkları İstanbul ve Boğazlar bölgesine Türk kuvvetlerinin girmesi durumunda bölgeyi savunmak için savaş başlatacaklarını beyan etmişlerdir. Tüm bu gelişmeler yaşanırken Başkomutan Mustafa Kemal Paşa dirayetli ve kararlı bir politika içinde süreci takip etmiştir. İngiltere'nin Anadolu'nun işgalindeki kararlılığı karşısında Fransa ve İtalya destek vermeyerek askerlerini Çanakkale ve İzmit'ten geri çekmiştir. Hem yeni İtalyan ve Fransız siyaseti hem de Sovyet Rusya'nın Türkleri desteklemesi sonunda İngiltere'ye geri adım attırmıştır. (Bayrakta,2009, s.139)

İngilizler bu tarafsız bölgeyi belirlerken İstanbul'daki **Fransız Olağanüstü Komiseri General Pelé**, Mustafa Kemal Paşa ile görüşerek, "Türk Ordusunun tarafsız bölgeye girmesinin uygun olacağını söylemiştir." Başkomutan ise böyle bir tarafsız bölge tanımadıklarını, Trakya'yı da kurtarmadıkça ordunun durmayacağını beyan etmiştir.(Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, 2005, s.321)

İngiltere Başkanı David Lloyd George

1. MUDANYA MÜTAREKESİ

1 Ekim 1922'de TBMM, itilaf devletlerine bir nota göndererek "Trakya'nın tek bir gün bile fazla olsa Yunan Ordusu yönetimi altında bırakılması her türlü tehlikenin ve bütün Türkiye ahalisi acılarının kaynağı olması ciheti ile Trakya'nın Edirne de dâhil olduğu halde Meriç batısına kadar hemen boşaltılması ve acele TBMM Hükümetine teslim edilmesi" şartı ile Türkiye'nin barıştan ve konferansın toplanmasından yana olduğunu bildirmiştir. Aynı notada konferansın 3 Ekim'de Mudanya'da toplanması önerilmiştir. (Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, 2005, s.322)

Tarafların mutabakata varması ile 3 Ekim 1922 Salı günü Mudanya Ateşkes Antlaşmasının görüşmeleri başlamıştır. Türk tarafını temsilen başta batı cephesi komutanı İsmet Paşa olmak üzere, beraberinde Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım (Gündüz) Paşa, Harekât Şube Müdürü Tevfik Bey, İstihbarat Şube Müdürü Tahsin Bey ve sonradan bu gruba dâhil olan Binbaşı Seyfettin ve Kızılay 2. Başkanı Hamit Beyler heyette gönderilmiştir. Konferansta İngiltere'yi General Harrington, Fransa'yı General Charpy, İtalya'yı ise Monbelli temsil ederken, Mudanya'da Yunan ordularının temsilcisi yoktur. Yunanistan'ı İngiltere temsil etmektedir. Görüyoruz ki Mudanya'da 1. Dünya Savaşı'nın galip devletleri ile tekrar masaya oturmaktayız. Fakat karşılarında mağlup bir Osmanlı yönetimi değil galip Türk Ordusunun temsilcileri bulunuyordu. (Eyyupoğlu,2002, s.240-243)

Mudanya Mütarekesine katılan Türk Heyeti.

1. MUDANYA MÜTAREKESİ

Konferans başladıktan sonra İtalya ve Fransız temsilcileri Türk Tarafının tekliflerini kısmen kabul ederken İngiliz temsilci Harrington bunalımdadır. Konferansın en önemli konusu Doğu Trakya'nın Yunan kuvvetleri tarafından boşaltılıp Türkler teslim edilmesi, Boğazlar ve İstanbul konularıdır. Görüşmelerde Türk tarafının bu talepleri karşısında İngiliz temsilci Harrington, donanmalarının ve ordularının gücünden bahsederek tehdit yoluna başvurur. Ancak Türk heyeti bu tehdide karşılık Türk ordusunun gerekirse kolaylıkla Atina'ya kadar ilerleyebileceğini ifade etmiştir. Bu kararlı duruş karşısında Türk görüşü kabul görmüş ve antlaşma imzalanmıştır.

Antlaşmaya göre;

- 1 - Türkler ile Yunanlar arasında, çatışmaya son verilecek.
- 2 - On beş gün zarfında Trakya tahliye olunacak, bu tahliyeden itibaren otuz gün süre zarfında Trakya Türk memurlarına devrolunacaktır.
- 3 - Mütarekenin imzasına müteakip İstanbul ve Boğazlar Türk mülki idaresine teslim olunacaktır. Ancak İstanbul ve Boğazlarda bulunan İtilaf kuvvetleri, sayılarını arttırmamak şartıyla barış yapılana kadar kalacaklardı. 10 Ekim 1922'de bir hafta süren görüşmenin ardından Lozan'a giden yoldaki en kritik dönemeç olan Mudanya Mütarekesi imzalanmıştır. (Zürcher, 2016, s.232,233)

1.2. MUDANYA MÜTAREKESİNİN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

1.2. MUDANYA MÜTAREKESİNİN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

- ❖ Bu ateşkes antlaşması ile Türkiye savaş yapmaksızın bütün Trakya'yı alıyordu.
- ❖ Bu tarihe kadar T.B.M.M. Hükümetini resmen tanımamış olan İngiltere, artık Türkiye'nin siyasi varlığını kabul ediyordu.
- ❖ Sömürgeci İtilâf devletlerinin kurduğu 1919-1920 düzeni Türkiye'den ilk darbesini yiyordu.
- ❖ Türkler, Doğu Trakya'yı geri almakla Avrupa'dan atılamamış oluyordu.
- ❖ Mondros Mütarekesinin yerini Mudanya Mütarekesi alınıyordu.
- ❖ Mondros ile Osmanlı Devleti tarihe karışırken, Mudanya ile yeni bir Türk devleti doğuyordu.

Mudanya Mütarekesi'nin imzalandığı bina. Günümüzde müze olarak kullanılmaktadır.

1.2. MUDANYA MÜTAREKESİNİN ÖNEMİ VE SONUÇLARI

- ❖ Türk zaferi Yunanistan'da büyük siyasi ve sosyal çalkantılara sebep oldu. Anadolu macerasından sorumlu tutulan devlet adamları idam edildi. Krallık yıkıldı. Demokrasiye geçildi. Yunanlıların "Büyük Yunanistan" hayali kendileri için büyük bir felaketle sonuçlandı.
- ❖ Türk zaferi ve Mudanya Mütarekesi İngiltere'de siyasi bunalımlara yol açtı, Türk düşmanı İngiliz Başbakanı Lloyd George'nin politikası iflas etti. Siyasi hayattan çekilmek zorunda kaldı ve politika alanından silindi
- ❖ Anadolu ve Türk Milleti üzerine politika üreten ve hesap yapanların politikaları iflas etti, hesapları tutmadı.

DERSİN İÇERİĞİ, AMAÇ VE YÖNTEMLERİ

1925 yılından itibaren farklı isimler adı altında okutulan inkılap tarihi dersi 1980 askeri darbesinden sonra Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi adını almıştır.

Dersin amacına gelince, bu dersin ortaöğretimde ve üniversitede zorunlu olarak okutulmasının sebebi Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunu Atatürk İlke ve İnkılaplarının amacını ve içeriğini Türk gençlerine doğru bir şekilde anlatmaktır.

Cumhuriyet 1920'lerde ortaya çıkan bir siyasi oluşum değildir. Bu oluşumu kuran kadrolar Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde yetişmiş Türk aydınlarıdır.

Osmanlı Devletinde yenileşme hareketleri, bir takım bozulmaların neticesinde ortaya çıkmıştır. Yenileşme hareketlerinde 1600 – 1900'lü yıllarda Avrupa'da yaşanan gelişmelerin de önemli etkisi olmuştur. Özellikle 1789'da Fransız Devrimi ile milliyetçilik fikrinin ortaya çıkması Osmanlı gibi çok uluslu imparatorlukların dağılma sürecini hızlandırmıştır. Osmanlının son iki yüzyılı içerisinde çıkan ayaklanmaların çoğunda milliyetçilik fikrinin etkisi görülmektedir.

OSMANLI DEVLET VE TOPLUM YAPISINDA YAŞANAN BOZULMA VE GERİLEMENİN SEBEPLERİ

İÇ SEBEPLER

- Merkezi Yönetimin Bozulması
- Ekonominin Bozulması
- Askeri Sistemin Bozulması
- Tımar Sisteminin Bozulması
- Eğitim Sisteminin Bozulması
- Sosyal Alandaki Bozulmalar

DIŞ ETKENLER

- Coğrafi Keşifler
- Rönesans ve Reform hareketleriyle düşünce ve bilim hayatındaki önemli gelişmeler
- Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkan **milliyetçilik** akımının etkisi
- Osmanlı İmparatorluğu Avrupa'daki teknolojik ve bilimsel gelişmelerin gerisinde kalması.
- İmparatorluğun doğal sınırlara ulaşması.
- Avrupalıların Haçlı anlayışıyla Osmanlı İmparatorluğu'na hep birlikte saldırımları gerilemeye neden olmuştur.

LALE DEVRİ, III. SELİM DÖNEMİ, II. MAHMUT DÖNEMİ

LALE DEVRİ

Lâle Devri, Osmanlı Devleti'nde, 1718 yılında Avusturya ile imzalanan Pasarofça Antlaşması ile başlayıp, 1730 yılındaki Patrona Halil İsyanı ile sona eren dönemdir. Bu dönemin padişahı III. Ahmet, sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır.

Lale Devrinin Başlıca Önemli Olayları

- Paris, Londra ve Viyana gibi Avrupa başkentlerine geçici elçilik heyetleri yollanmış, böylelikle Avrupa'yı daha yakından tanıma imkânı sağlanmış.
- Said Efendi ve İbrahim Müteferrika Avrupa'dan matbaayı getirmişlerdir.
- İlk kez çiçek hastalığına karşı aşı uygulanmıştır.
- İstanbul'daki yangınları önlemek için yeniçerilerden Tulumbacılar adı verilen bir itfaiye ocağı kurulmuştur.
- Çini atölyeleri açılmıştır.
- Kağıt fabrikası açılmıştır.

LALE DEVRİ, III. SELİM DÖNEMİ, II. MAHMUT DÖNEMİ

III. Selim Dönemi Islahat Hareketleri 1789-1807

1. Yeniçeri ocağı yanında ayrı bir Nizam-ı Cedid ordusu kuruldu.
2. Gerilemenin nedenleri için devlet adamlarına Lahiyalar hazırlatıldı.
3. Bu ordunun ihtiyaçları için İrad-ı cedid hazinesi kuruldu.
4. Avrupa'nın önemli merkezlerine daimi elçiler gönderildi.
5. Kara ve deniz mühendishaneleri genişletildi.
6. Yeniçeriye talim yaptırmak için Levent çiftliği ve Selimiye kışlası inşa edildi.
7. Yerli Malının kullanılması teşvik edildi.
8. İlk defa devlet matbaası kuruldu.
9. Okullarda Fransızca eğitimi zorunlu hale getirildi.

Nizam-ı Cedit

İrad-ı Cedit

Daimi elçilikler

Devlet Matbaası

Selimiye Kışlası

Lahiyalar
(Raporlar)

Fransızca eğitim

Kabakçı Mustafa
İsyanı
ile ıslahatlar bitti

II. MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1808-1839)

ASKERİ ALAN

-Sekban-ı Cedid ocağı kuruldu (Nizam-ı cedid ocağının yerine)
-Yeniçerilerin tepkisi üzerine Sekban-ı Cedid kaldırıldı. Yerine Eski Ocağı kuruldu
-Yeniçeri Ocağı kaldırıldı (Vaka-yı Hayriye 1826)
-Yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adında Avrupalı tarzda yeni bir ordu kuruldu.
-Tımarlı Sipahiler kaldırıldı. Yerine Redif Birlikleri kuruldu.

YÖNETİM

-Ayanlarla Sened-i İtilak imzalandı (1808)
-Divan kaldırıldı
-Yerine nazırlık (bakanlık) kuruldu.
-Nazırlıklar
-Hariciye (dışişleri) ve Dahiliye (içişleri) gibi bölümlere ayrıldı
-Eyaletler illere bölündü
-Başlarına merkezden valiler atandı. Valiler merkeze bağlandı.
-Köylerde muhtarlıklar oluşturuldu.
-İlk posta teşkilatı oluşturuldu.
-İlk polis teşkilatı oluşturuldu
-İlk pasaport uygulaması başlatıldı
-Ayanlık yasaklandı.

EĞİTİM

-İlkokul zorunlu hale getirildi (İst. Sadece erkekler)
-İlk defa Avrupa'ya öğrenci gönderildi.
-Subay yetiştirmek için Mekteb-i Harbiye
-Devlet memuru yetiştirmek için Mekteb-i Maarif-i Adliye okulu açıldı.
-Mekteb-i Tıbbiye açıldı.
-Yükseköğrenime öğrenci yetiştirmek için Rüşdiye ve Mekteb-i Ulum-u Edebiye açıldı.
-Mizka-i Humayun (banda okulu) açıldı.
-Takvim-i Vekayi (ilk resmi gazete) çıkarıldı.

HUKUK

-Müşadere (el koyma) kaldırıldı.
-Kanun hazırlamak için Meclis-i Vela-yı Ahkam-ı Adliye açıldı.
-Memurları yargılamak için Darü's-sıta-yı Bab-ı Ali kuruldu

SOSYAL

-İlk nüfus sayımı yapıldı. (askeri amaçlı)
-Salgın hastalıkların yayılmasını engellemek için Karantina uygulaması başlatıldı.
-Devlet Memurlarına tes ve pantolon giyme zorunluluğu getirildi
-Devlet dairelerine kendi resmi atıldı.

MEŞRUTİYET

I. Ve II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI			
	I. MEŞRUTİYET		II. MEŞRUTİYET (1909 düzenlemelerine göre)
Padişah	<ul style="list-style-type: none"> -Padişah Yaptıklarından sorumlu değildir. -Meclisi feshetme yetkisine sahiptir. -Yasama ve yürütme yetkisine sahiptir. -Mebusan Meclisi başkanını ve Ayan Meclisi üyelerini seçme yetkisi vardır. 		<ul style="list-style-type: none"> -Padişahın mecliste anayasaya uyacağına yemin etmesi kuralı ile anayasaya bağlanmıştır. -Meclisi feshetme yetkisi zorlaştırılmıştır. (İttihat ve Terakki'nin önerisi ile 1915 anayasa değişikliğinde bu yetki iade edilir. -Padişaha mutlak veto yetkisi veren 54.madde değiştirilmiştir.
Yasama (Kanun Yapma)	<ul style="list-style-type: none"> -Yetkiler padişahta toplanmıştır. -Mebusan Meclisini ilgilendiren konular padişahın izniyle bu mecliste görüşülmektedir. -Mebusan Meclisi üyeleri kanun teklifinde bulunamaz, kanunları oylayamaz ve kanun tasarılarında değişiklik yapamaz. 		<ul style="list-style-type: none"> -Yasama yetkisi meclise geçmiştir. -Kabinenin (Bakanlar Kurulu) sadece parlamento (meclis) önünde sorumluluğu esası benimsenmiştir. -Yasaların yapılması ve anlaşmaların akdi (onaylanması) de parlamentonun kontrolündedir. -Yasama yapılması Mebusan Meclisi ağırlıklı olmak üzere Ayan Meclisi ve padişah arasında paylaştırılmıştır.
Yürütme	<ul style="list-style-type: none"> -Hükümet üyelerini padişah belirler. -Hükümet üyeleri padişaha karşı sorumludur. 		<ul style="list-style-type: none"> -Şeyhülislam ve sadrazamın belirlenmesi padişaha verilmiştir. -Bakanların belirlenmesi sadrazamına verilmiştir. Yürütme yetkisi hükümetin eline geçmiştir.
Meclisler Bakımından	Mebusan	<ul style="list-style-type: none"> -Maliye ile anayasa değişikliklerini tartışma ve kabul etme, bütçeyi onaylama haklarına sahiptir. -Danışma meclisi durumundadır. Meclis başkanını padişah belirler. 	Mebusan <ul style="list-style-type: none"> -Meclisin feshedilebilmesi şartları ağırlaştırılarak konumu güçlenmiştir. -Meclis başkanı üyeler tarafından seçilmiştir.
	Ayan	<ul style="list-style-type: none"> -Mebusan Meclisinden çıkan yasaları reddetme hakkına sahip olan organdır. -Üyelerini padişah seçer. 	Ayan <ul style="list-style-type: none"> -Ayan Meclisi üyelerinin padişah tarafından seçilmesi ve ömür boyu görevde kalması kuralı devam ettirilmiştir.
Kişî Hak ve Özgürlükleri	<ul style="list-style-type: none"> -Sansür getirilmiştir. -Sürgün cezası uygulanmıştır. 		<ul style="list-style-type: none"> -Kişî hak ve özgürlükleri alanında demokratik gelişmeler yapılmıştır. -Sansür ve 113.maddenin sürgün fıkrası kaldırılmıştır. -Haberleşme belgelerinin gizliliği benimsenmiştir. -Kanunun belirlediği nedenler dışında bir sebeple cezalandırma usulleri kaldırılmıştır.
Diğer Özellikler	<ul style="list-style-type: none"> -İlk kez seçim kuralı getirilmiştir. Ancak taşrada meclis üyeleri vilayet (il) meclisindeki temsilciler tarafından belirlenmiştir. -Halk doğrudan seçime katılmamıştır. 		<ul style="list-style-type: none"> -Osmanlı halkı (erkekler) oy kullanarak seçime katılmıştır. -Seçimler iki aşamalı ve birçok partinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

OSMANLI'DA FİKİR AKIMLARI

	OSMANLILIK	İSLAMCILIK	TÜRKÇÜLÜK	BATICILIK
ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ	Osmanlı Devleti'nde yaşayan değişik etnik grupların Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik fikirlerinden etkilenecek bağımsız olma düşüncesinin ortaya çıkması	Balkanlardaki panslavizm politikasını etkisiz hâle getirmek, Müslümanların devlete bağlılığını sağlamak ve içindeki siyasi rakiplerinin halk içindeki gücünün kırılmak istenmesi	İttihat ve Terakki iktidan döneminde Osmanlı sınırları içinde yaşayan Türkleri dil ve kültür birliği etrafında birleştirip yönetime destek sağlama isteği	Batı'nın her alanda Osmanlı'nın önüne geçmesi, Osmanlı Devleti'nin tek kurtuluş yolunun bu yüzyılın ihtiyaçlarına uygun medeni bir devlet ve millet hâlini alması gerektiği düşüncesinin ortaya çıkması
AMACI	Osmanlı Devleti'ni oluşturan bütün milletleri adalet, eşitlik, hürriyet ölçülerinde bir arada tutup Osmanlılık duygusu ile "Osmanlı Toplumunu" oluşturmak	Millet olmanın en önemli özelliği dindir. Dinî birlik devleti ayakta tutabilir, düşüncesiyle İslam toplumlarının devletten ayrılmalarını önlemek	Türkleri millî bir duygu ile birleştirerek Osmanlı bayrağı altında kuvvetli bir unsur olarak yeniden dünya devletleri arasına sokmak	Türk toplumuna Batı'da gelişen düşünce, yönetim biçimi, yaşama tarzını getirerek ülkenin gelişmesini, kalkınmasını sağlamak
TEMEL DÜŞÜNÇESİ	Osmanlılık düşüncesi geçmişteki gibi uygulandığında tekrar başarılı olabilir.	Devletin kurtuluşu halifelik makamının bütünleştirici etkisi ile Müslümanların bir çatı altında toplanması ile olabilir.	Dili, dini, soyu ve idealleri bir olan topluma dayanan devlet kalıcı olabilir. Dilde Türkçülük parolasıyla hareket ederek Türk tarihini, uygarlığını geliştirip dünyaya duyurmak	Askerî ve idari alanda Avrupa'nın seviyesine ancak Avrupalıların izlediği yol ile ulaşılabilir.
AKIMIN TEMSİLCİLERİ	Ziya Paşa Mithat Paşa Namık Kemal	Mehmet Akif Said Halim Paşa Ahmet Hamdi Akseki	Ziya Gökalp Mehmet Emin Yurdakul Yusuf Akçura Ömer Seyfettin	Dr. Abdullah Cevdet Tevfik Fikret Celal Nuri
GEÇERLİLİĞİ	Milliyetçilik akımını etkisiyle Balkan milletlerinin isyan ederek Osmanlı'dan ayrılmasıyla geçerliliğini kaybetmiştir.	I. Dünya Savaşı sırasında halifenin cihat çağrısına rağmen Müslüman Arapların İngilizlerle birlikte hareket etmeleri ile geçerliliğini kaybetmiştir.	Bilim ve teknikte Batı'nın örnek alınması, kültürel yapının korunması düşüncesiyle Yeni Türk Devleti'nin kurulmasında Mustafa Kemal Atatürk'ün ortaya koyduğu milliyetçilik ilkesinin oluşmasında etkili olmuştur.	Batı'nın sadece bilim ve tekniğinin alınması gerektiğini savunan anlayış Yeni Türk Devleti'nin temel taşlarından birini oluşturmuştur.

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911 – 1912)

Sanayileşmenin ardından sömürgeciliğin ortaya çıkması ile devletler toprak sahibi olma konusunda birbirleriyle yarışır hale gelmiştir. 20. Yüzyılın başında Osmanlı toprağı olan Trablusgarp toprakları da sömürgeleştirmek için kullanılan en önemli topraklardan biridir. 1870 de siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya sömürge arayışına girmiştir. İngiltere ve Fransa İtalya'yı Anadolu'dan uzak tutmak ve denge unsuru olarak kullanmak için bölgenin işgaline izin vermiştir. İtalya bölgeyi işgal ederken Osmanlının Trablusgarp'ı uygarlık açısından geri bıraktığı ve İtalya'nın bölgeye demokrasi götüreceğini gerekçe göstermiştir.

Osmanlı donanmasının İtalya donanması ile mücadele edecek durumda olmaması ve Mısır'ın da İngiliz işgali altında olmasından kaynaklı olarak düzenli ordu mücadelesi söz konusu olmamıştır. Onun yerine bölgesel mücadele ile gönüllü subaylar aracılığıyla halk örgütlenmesi sağlanarak direniş gösterilmeye çalışılmıştır. Bahsi geçen bölgesel direniş Mustafa Kemal'in örgütlediğı Derne ve Tobruk bölgesinde İtalya'ya karşı başarı elde etmiştir. Bunun üzerine İtalya Osmanlı'nın savaştan çekilmesini sağlamak için Çanakkale boğazına sadırdı ve Oniki ada ile Rodos'u işgal etti. Bu dönemde I. Balkan Savaşı'nın patlak vermesi ile Osmanlı İtalya ile **Uşi Anlaşmasını** imzalayarak savaştan çekilmiştir (18 Ekim 1912).

Anlaşmaya göre Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılmış, Oniki ada ve Rodos Yunan tehlikesine karşı geçici olarak İtalya'ya bırakılmıştır. Ayrıca bu savaş Mustafa Kemal'in katıldığı ilk savaştır ve sömürgeciliğe karşı ilk savaştır. Rodos ve Oniki ada Balkan savaşları sonunda geri alınamamış, Lozan Antlaşması ile İtalya'ya verilmiş, II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1947 yılında Paris Antlaşması ile Yunanistan'a verilmiştir. Bu durum «ege adaları sorununu» meydana getirmiştir.

BALKAN SAVAŞLARI

I. BALKAN SAVAŞI (1912)

1878 Berlin Antlaşması'nda umduğunu bulamayan Bulgaristan bağımsızlığını kazandıktan sonra Balkanlar'da etkin bir politika izlemeye başlamıştı. Bosna-Hersek'in ilhakı ise Sırbistan'ı aynı yönde bir politika izlemeye yöneltmiştir. 1912 yılında bu iki devletin faaliyetlerinin çatışmaması için Rusya, Bulgaristan ve Sırbistan arasında arabuluculuk ve düzenleyicilik yapmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan ittifaka Yunanistan ve Karadağ da katıldı.

Balkan Ulusları, Osmanlı Devleti'nden, Makedonya'da ıslahat yapmasını istediler. Bu istekleri reddedilince Karadağ Osmanlı'ya savaş ilan etti ve ittifak üyesi devletlerin savaş ilanları birbirini takip etti.

Ordudaki varlıklarına son verilmek istenen deneyimli subay ve askerlerin terhis edilmesi, parti çekişmeleri nedeniyle komutanlar arasındaki anlaşmazlıklar, silah, yiyecek, araç-gereç gibi konularda eksikliklerin olması, Osmanlı Ordusu'nun cephelerde yenilmesine neden oldu. Bulgarlar, Çatalca'ya kadar gelerek, İstanbul'u tehdit etmeye başladılar. Sırp, Karadağ Yunanlılar, Makedonya'yı tamamen işgal ettiler. Durumdan yararlanan Arnavutluk, bağımsızlığını ilan etti. Yunanlılar, İmroz (Gökçeada) ve Bozcaada ve dışındaki adaları işgal etmiştir. I.Balkan Savaşı Osmanlı imparatorluğu açısından oldukça ağır sonuçlar doğurmuştur. I.Balkan savaşı sonucunda Bulgaristan diğer devletlere karşı daha fazla toprak kazanmıştır.

BALKAN SAVAŞLARI

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

I. Balkan savaşından en karlı ayrılan devlet Bulgaristan olmuştu ve Balkan devletleri ele geçirilen toprakları paylaşmakta anlaşamamıştı, bu yüzden 1913 yılın Sırbistan, Yunanistan, Karadağ ve Romanya devleti Bulgaristan'a karşı savaş açmıştır. I. Balkan savaşında olmayıp II. Balkan savaşında yer alan devlet Romanya'dır. Osmanlı devleti Balkan ulusları arasındaki bu mücadeleden faydalanarak Kırklareli ve Edirne'yi geri almıştır. Üst üste yenilgiler alan Bulgaristan Barış istemek zorunda kalmıştır.

Bükreş Antlaşması : Balkan uluslarının kendi aralarında imzaladığı bu antlaşma ile II. Balkan savaşı sona ermiştir. Bulgaristan, Selanik, Kavala, Drama ve Serez'i Yunanistan'a bırakırken, Dobruca Romanya'ya verildi

Osmanlı'nın Balkan Uluslarıyla Yaptığı Antlaşmalar

İstanbul Antlaşması (29 Eylül 1913): Osmanlı ve Bulgaristan arasında imzalanan bu antlaşmaya göre Meriç nehri sınır kabul edilirken, Doğu Trakya Osmanlı'ya bırakıldı

Atina Antlaşması (14 Kasım 1913): Osmanlı ve Yunanistan arasında imzalanan bu antlaşmaya göre; Meriç sınır kabul edilirken Selanik, Girit ve Yanya Yunanistan'a verildi

İstanbul Antlaşması (13 Mart 1914) : Osmanlı ve Sırbistan arasında imzalanan antlaşmada; Sırbistan'da Kalan Türklerin haklarının korunması kararı alınmıştır.

BALKAN SAVAŞLARI

BALKAN SAVAŞLARI'NIN GENEL SONUÇLARI

- Osmanlı Devleti, Osmanlı Devleti, bu savaşlarda Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk ve Ege adalarını kaybetmiştir. Balkanlar'daki hakimiyetini kesin olarak kaybetmiştir. Bugünkü batı sınırimiz büyük ölçüde çizilmiştir.
- Balkanlardaki Türkler azınlık durumuna düşmüş ve "Balkan Türkleri Sorunu" ortaya çıkmıştır.
- Balkanlardaki Türk nüfusu azalırken, göçler nedeniyle Osmanlı Devleti'nin Anadolu'daki nüfusu artmıştır. Bunun sonucunda Osmanlı ülkesinde Türkçülük akımı daha da güçlenmiştir.
- Ege Denizi'ndeki Osmanlı üstünlüğü sona ermiş ve bu durum "Ege Adaları Sorununun" ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Balkan Savaşları sırasında Bab-ı Ali Baskını'yla İttihat ve Terakki Partisi ülke yönetimini tamamen ele geçirmiştir. Bu durum I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesinde etkili olmuştur.
- Savaşlarda alınan başarısızlıklar Osmanlı ordusunda yeni düzenleme ve yenilik yapılmasını gündeme getirmiş ve bu amaç doğrultusunda Almanya'dan subaylar getirilmiştir.
- Balkanlar'daki siyasi dengelerin bozulması yeni huzursuzluklara yol açmıştır.
- Bulgaristan, II. Balkan Savaşı'nda diğer Balkan devletlerine büyük oranda toprak verdiği için, bu toprakları geri alabilmenin arayışı içine girmiştir. Toprak kaybetmesine ses çıkarmayan Rusya ile ilişkilerini azaltmış ve bu durum I. Dünya Savaşı'nda Bulgaristan'ın Rusya'nın karşısında savaşa girmesinde etkili olmuştur.
- Yanya, Selanik ve Girit'in Yunanistan'a ait olduğu kabul edildi.
- Yunanistan'da kalan Türklerin hakları korunacaktı.

I. DÜNYA SAVAŞI

28 Temmuz 1914'te başlayan ve 11 Kasım 1918'de sona eren I. Dünya Savaşı, Avusturya tahtının veliahdı Arşidük Franz Ferdinand'ın 28 Haziran 1914'te Gavrilo Princip adında bir Sırp milliyetçisi tarafından Saraybosna'da öldürülmesi, savaşı tetikleyen olay olmuştur. Olaydan sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Sırbistan Krallığı'na bir ültimatom göndermiştir. Nihayetinde on yıllardır yapılanmakta olan ittifaklar sisteminin işlemesiyle birkaç hafta içerisinde Avrupa'nın ana güçleri kendilerini savaşta bulmuşlar ve koloniler yoluyla savaş bütün dünyaya yayılmıştır. 28 Temmuz'da çatışmalar Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'ı işgal etmesi ile başlamıştır.

Savaşın sonunda 9 milyon askerle 20 milyon sivilin öldüğünü belirten tarihçi **Margaret MacMillan** Avrupa'nın bu savaştan büyük çapta bir zaafa uğramış olarak çıktığını anlatır:

"Eski uluslararası düzen bir daha dönmek üzere yok olmuştu. Zayıflamış ve eskisine göre yoksullaşmış Avrupa, artık dünyanın tartışmasız efendisi değildi. Avrupa'nın sömürgelerinde milliyetçi hareketler kıpırdanıyordu."

Gizli Anlaşmalar

Birinci Dünya Savaşı sürecinde İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devletini paylaşma planları ve bu amaçla yapılan gizli antlaşmaları şunlardır:

- Boğazlar Antlaşması (1915) ...
- Londra Antlaşması (1915) ...
- Petrograd Protokolü (1916) ...
- Sykes-Picot Antlaşması (1916) ...
- Mac-Mahon Antlaşması (1916) ...
- Saint-Jean de Maurienne Antlaşması (1917) ...

MONDOROS MÜTAREKESİ

Rauf (Orbay) Bey

30 Ekim 1918 de Osmanlı Devleti ile Birinci Dünya Savaşının ateşkesi olan Mondros Mütarekesini Osmanlı heyeti, Limni adasının Mondros Limanı'nda demirli Agamemnon zırhlısında imzalanmıştır. Osmanlı heyetine başkanlık eden Bahriye Nazırı Rauf (Orbay)Bey anlaşmadan hemen sonra 2 Kasım'da Yunus Nadi'nin Gazetesi **Yeni Gün'deki** beyanatında şöyle diyordu:

"Devletimizin istiklali ve saltanatımızın hukuku tamamıyla kurtarılmıştır. Bu mütareke galip ile mağlup arasında yapılmış bir mütareke değil, harp halinden çıkmak isteyen denk iki kuvvet arasında yapılabilecek çatışmayı durdurmam mahiyetindedir."

Ancak Rauf Bey ve Osmanlı hükümetinin bu iyimserliği çok sürmemiş ve mütarekenin 7. ve 24. maddelerine binaen işgaller başlamıştır. Bu durum karşısında mütarekeyi imzalayan Rauf Bey hatıratlarında durumu şu sözler ile ifade etmiştir: *"...Böylesine bir aldanışı kendime bir türlü izah edemiyorum."*,

" Mütarekenin mürekkebi henüz kurumadan, Fransız, İtalyan ve İngilizler İstanbul'da bir sömürge havası yaratmaktan geri kalmadılar!"

İŞGALLER VE DİRENİŞ

Musul'un İşgali 3 Kasım 1919

İskenderun'un İşgali 5 Kasım 1919

İstanbul'un İşgali 13 Kasım 1918.

İstanbul Mondros Mütarekesinin ardından önce 13 Kasım 1918 de İtilaf Devletlerinin gemilerinin asker çıkarması ile işgale başlanmıştır. Daha sonra 8 ve 9 Şubat 1919 da İngiliz ve Fransız Generalleri İstanbul'a gelmiştir. Büyük edebiyatçılarımızdan **Süleyman Nazif**, **Hadisat Gazetesinde** 9 Şubat 1919 tarihli makalesinde bu hadiseyi “ **Kara Bir Gün**” başlığı ile protesto etmiştir.

İstanbul'un işgalindeki üçüncü ve en önemli aşama ise 16 Mart 1920 tarihidir. Anadolu'da başlayan Millî Mücadeleyi bastırmak için İstanbul resmen işgal altına alınmış, Osmanlı Mebusan Meclisi Kapatılmıştır.

İzmir'in İşgali 15 Mayıs 1919

Paris Barış Konferansında alınan kararlar dâhilinde 15 Mayıs 1919 da İzmir'e asker çıkaran Yunanistan böylece Batı Anadolu'nun işgaline başlamıştır. İzmir'in işgali, mütarekeden sonra başlayan işgal sürecinde bir dönüm noktası olmuş ve Anadolu'daki işgaller arasında en fazla yankı uyandıran işgal olmuştur.

KARA BİR GÜN - SÜLEYMAN NAZİF

İzmir'in işgali ile ilgili ünlü tarihçi **Arnold Toynbee**, Yunan başbakanı Venizelos ile ilgili şöyle söylüyor:

"Helen imparatorluğunu Anadolu'ya kadar genişletmek hayalini yaşatan muhteris Yunan Başbakanı Venizelos'un ağzı o kadar iyi laf yapıyordu ki İngiltere başbakanı Lloyd George üzerindeki etkisi o kadar güçlüydü ki, sonunda müttefikler İzmir'i Yunanlıların işgal etmesine izin verdiler".(Toynbee, 1971,s.90)

Bu tarihten itibaren Anadolu'da milli direniş başlamış, Kuvayı Milliye birlikleri ve işgale karşı hukuki direniş başlatan Reddi İlhak ve Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri kurulmuştur. Ayrıca Anadolu'nun her yerinde İzmir'in işgaline yönelik protesto mitingleri düzenlenmiştir. Bu protesto mitinglerden biri de İstanbul'da düzenlene Sultanahmet Mitingleridir. Bu mitinglerde Halide Edip yaptığı konuşmada şu ifadeleri ile mitinge katılanların dikkatini çekmiştir:

"Kardeşlerim, evlatlarım! Osmanlı toprağında böyle muazzam, böyle tarihi bir gün belki bir daha idrak etmeyeceğiz. Evlatlarım, öyle bir gün olur da bir daha toplanamazsak. İçimizde ölenler olursa, Türk'ün istiklal bayrağı ile mezarı üzerine geliniz. Eski tarihimizin. Bu muazzam minarelerin bahsettiği tarihimizin en asil, en terbiyeli vekarımızı asla unutmayacağız! Yemin ediniz!

Yediyüz senelik minareler, mavi semalarıyla bize baktığı bu günlerde. Osmanlı bayrağı, Osmanlı hakkı için can vermekten çekinmeyeceğinize yemin ediniz!"

Halide Edip Adıvar

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUNA ÇIKIŞI VE MİLLİ MÜCADELENİN BAŞLAMASI

İstanbul Hükümeti tarafından 9. Ordu Müfettişliği görevi ile Samsun'a gönderilen Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs 1919'da beraberindekiler ile Samsun'a ulaşmıştır. Paşa'nın bu yolculuğa çıkarken asıl amacı işgal altındaki İstanbul'da başlayamayacağını düşündüğü Millî Mücadeleyi Anadolu'da bir an önce başlatmaktır.

Kongre ve genelgeler;

Havza Genelgesi (29 Mayıs 1919)

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Haziran 1919'da, Amasya Genelgesinde, Sivas'ta Ulusal bir kongrenin toplanması için karar alınmış ve bu kongre için Anadolu'nun bütün vilayetlerinden delegeler davet edilmiştir. Bu kongre millî mücadelenin ilk ve tek millî kongresi olmuştur. Kongrede yapılan oylama ile Mustafa Kemal Paşa başkanlık etmiştir. Kongrede ele alınan konular arasında kongreyi en çok meşgul eden mesele manda ve himaye konusu olmuştur. Özellikle Osmanlı aydınları arasında da taraftar bulan manda meselesi Sivas Kongresinde tam anlamıyla rafa kaldırılmıştır. Yine bu kongrede alınan bir başka karar ise kapatılan Osmanlı Meclisinin tekrar açılması olmuştur.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUNA ÇIKIŞI VE MİLLİ MÜCADELENİN BAŞLAMASI

Amasya Mülâkatı (20-22 Ekim 1919)

Sivas Kongresinden sonra Damat Ferit hükümetine karşı verilen mücadelenin sonucunda hükümet istifaya mecbur edilmiştir. 2 Ekim 1919 da ise milli mücadeleye yakın bir hükümet, Ali Rıza Paşa hükümeti, kurulmuştur. Bu yeni hükümet ile heyet-i temsiliye arasında iyi ilişkiler kurulmuş ve 20 Ekim 1922 de iki taraf arasında Amasya'da görüşmeler başlamıştır. Bu görüşmeye Ali Rıza Paşa hükümetini temsilen Salih Paşa katılırken, heyet-i temsiliyeyi ise Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey temsil etmiştir. Amasya görüşmelerinin en önemli sonucu İstanbul hükümetine kabul ettirilmesi ve Osmanlı Mebusan Meclisinin tekrar açılmasıdır.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi ve İstanbul'un İşgali

Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra kapatılan Osmanlı Mebusan Meclisi, Sivas'ta alına karar üzerine yapılan seçimler sonrasında 12 Ocak 1920 de tekrar açılmıştır. Meclis, Anadolu'daki işgal ve savaş şartlarından dolayı İstanbul'a ulaşabilen 72 mebusun (milletvekili) katılımı ile açılmıştır. Erzurum mebusu seçilen Mustafa Kemal paşa İstanbul'a gitmemiş ancak giden mebuslar arasında milli mücadeleye destek verenlerden kendisini meclis başkanı seçmelerini ve mecliste bir **Müdafaa-i Hukuk Grubu** kurmalarını istemiştir. Ancak Paşa'nın bu istekleri yerine getirilmemiş daha sonraları bu grubun yerine **Felah-ı Vatan Grubu** kurulmuştur.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUNA ÇIKIŞI VE MİLLİ MÜCADELENİN BAŞLAMASI

Felah-ı Vatan grubunun gayretleri ile 28 Ocak 1920'de mecliste yapılan gizli oturum ile Misak-ı Milli kabul edilir. Ardından 17 Şubat günü mecliste açık oturumda misak-ı milli kabul edilerek 18 Şubat 1920 tarihinde cihana duyurulmuştur.

Ali Rıza Paşa hükümetinin milli harekete olan desteği, mebusan meclisinin tekrar açılması ve bu mecliste oy birliği ile misak-ı millinin kabul görmesi üzerine Anadolu ve İstanbul'da yaşanan bu gelişmeler işgalci güçleri harekete geçirmiştir. Ve 16 Mart 1920 günü İstanbul resmi olarak işgal edilmiştir.

İşgal öncesinde İngiltere dış işleri bakanı Lord Curzon, kabine toplantısında Türkler 'in İstanbul'dan atılması gerektiğini savunarak şöyle söylemiştir:

“ Türkler savaşa girerek savaşın uzamasına, on binlerce hayatı ve milyonları kaybetmemize sebep oldu. Bu düşman şimdi mağluptur. 500 yıldır Avrupa siyasetini zehirleyen bu sorunu kesin olarak çözmeye fırsatını kaçırmayalım.”

Yadigar-ı Misak-ı Milli Tablosu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN AÇILMASI (23 NİSAN 1920)

16 Mart 1920 'de İstanbul'un işgali ile Osmanlı Mebusan Meclisi basılarak kapatılmış, mecliste bulunan milletvekilleri tutuklanmıştır. Tutuklanan mebuslar arasında Rauf Bey de bulunmaktadır ve bir adım sonrasında Malta'ya sürgün edilmiştir. İşgal günü Mustafa Kemal Paşa bütün kolordu ve vilayetlere şu telgrafı göndermiştir:

“ Bütün İstanbul'u cebren işgal etmek sureti ile Osmanlı Devletinin yedi yüz senelik hayat ve hâkimiyetine son verildi.”

İstanbul'da yaşanan bu gelişmeler ve 18 Mart'ta meclisin fiilen kapatılması üzerine 19 Mart 1920 de Ankara'da alınan kararla yeni milli bir meclisin açılması için hazırlıklar başlamıştır. Ankarada 19 Mart 1920 tarihinde heyet-i temsiliye başkanı Mustafa Kemal Paşa, bütün vilayetlere ve Müdafaaa-i Hukuk Cemiyetlerine bir genelge göndererek açılacak Büyük Millet Meclisi için seçim yapılmasını istiyordu. Bu genelgede meclisin olağanüstü yetkilere sahip olacağı yazıyordu. Nitekim meclis açılırken bir taraftan güçler birliği prensibi ile yasama, yürütme ve yargıyı bünyesinde toplamış öte yandan meclisin üzerinde hiçbir güç olmadığını beyan etmiştir.

Nihayet seçimlerin tamamlanması ile 23 Nisan 1920 Cuma günü Büyük Millet Meclisi Ankarada açılmıştır. Bu yeni meclisin üyeleri aslında büyük oranda kapanan meclisi mebusanın üyesi milletvekillerdir. Seçimle tekrar yenilenerek Ankara'ya gelen mebuslar artık Büyük Millet Meclisinin üyeleridir. Meclisin başkanlığına ise Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir.

MİLLİ MÜCADELEDE CEPHELER

DOĞU CEPHESİ

Ermenistan

15. Kolordu

Gümrü Antlaşması
Moskova Antlaşması
Kars Antlaşması

GÜNEY CEPHESİ

İTALYA

FRANSA – ERMENİ
ÇETELERİ

Aramızda
Çatışma
Yaşanmadı

Kuvayı
Milliye
Birlikleri

ANKARA
ANTLAŞMASI

BATI CEPHESİ

Yunanistan

Kuvayı Milliye
Düzenli Ordu

Londra
Konferansı
Moskova
Antlaşması
Afganistan
Dostluk
Antlaşması

I. İNÖNÜ
SAVAŞI

1921
Anayasası
İstiklâl Marşı

II. İNÖNÜ
SAVAŞI

İtalya
Anadolu'yu
Boşalttı
«Siz orada
düşmanı
değil....»

KÜTAHYA –
ESKİŞEHİR
SAVAŞI

Başkomutanlık
Kanunu
Tekalifi Milliye
Emirleri

SAKARYA
SAVAŞI

Kars Ant.
Ankara Ant.

BÜYÜK
TAARRUZ

Mudanya
Ateşkes Ant.
Lozan Barış
Ant.

Bayram Bayraktar, **Atatürk İlkeleri ve Türk İnkılap Tarihi**, Detay Yay., Ankara, 2009.

Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2016.

Fatma Acun, **Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi**, Siyasal Yayınevi, Ankara, 2015.

İsmail Eyyupoğlu, **Mudanya Mütarekesi**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2002.

Milli Mücadele Tarihi, Cilt:I, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2005.

Mustafa Turan, " İstiklal Harbinde Milne Hattı", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C.VII, Sa. 21 () Temmuz 1991), Ankara, 1991.

Osman Akandere- Yaşar Semiz, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**, Eğitim Yayınları, Konya 2010.

Suna Kili, **Türk Devrim Tarihi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları İstanbul 2009.

Taha Akyol, **Türk'ün Ateşle İmtihanı 1921-1922**, Doğan Kitap Yay., İstanbul, 2018.

Taha Akyol, **1919-1920 Mondros, Sevr ve Kuva-yı Milliye**, Doğan Kitap Yay., İstanbul, 2016

Temuçin Faik Ertan, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Siyasal Kitapevi, Ankara 2017.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2005.

Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi- TBMM Hükümeti Dönemi (23 Nisan-29 Ekim 1923), Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1984.

HAFTALIK KONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1	Mudanya Mütarekesinin önemini açıklayınız.
2	Mudanya Mütarekesinde İngiltere'nin tutumunu değerlendiriniz.
3	Milli Mücadele döneminde yapılan anlaşmaları değerlendiriniz.
4	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin temel amacını açıklayınız.